

TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ İLK VE ORTA ÖĞRENİM SEVİYESİNDEKİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİ VE YAŞANAN PROBLEMLER

Muammer ÇINAR

GİRİŞ VE YÖNTEM

2011 Yılında Suriye'de baş gösteren iç karışıklık ve akabinde Suriye yönetiminin kendi halkına uyguladığı şiddet, zulüm, soykırım ve insanlık dışı muamelenin akabinde, Suriye'den çok büyük bir göç dalgası başladı. Bu göç dalgasından en fazla etkilenen ise Türkiye oldu. Başlangıçta 200 bin göçmen Türkiye'nin kırmızı çizgisi olacağı konuşulur iken bu sayı milyonlarla ifade edilmeye başlandı.

Daha önceki göç olaylarında Türkiye, transit ülke olarak kullanılırken, bu kez hedef ülke olarak kaldı. Bu durum, ülkemizin cazibe merkezi olmasını göstermesi bakımından bir taraftan sevindirici bir hal iken diğer taraftan da bu kadar insanın sevk ve idaresi ciddi bir problem olarak karşımıza çıktı.

Avrupa'nın, uluslararası sözleşmeleri yerine getirmekten kaçındığı bir süreç yaşandı. Göçmen ve mültecilerin statüsünü belirleyen 1951 tarihli sözleşmenin açık hükümlerine rağmen mültecileri kabulden imtina etmişlerdir.

Bu süreçte en önemli problemlerin başında da hiç kuşkusuz okul çağında olan çocukların eğitim problemleri ve Türk toplumuna entegrasyonu gelmektedir.

Bu çalışmanın amacı; Suriye'den Türkiye'ye 2011'den itibaren mülteci/sığınmacı olarak gelen ilk ve orta öğretim seviyesindeki çocukların eğitimini inceleyerek, uygulamada yaşanan problemlere değinmek, çözüm önerileri sunmaktır.

Yöntem olarak temelde ikincil kaynakları, bu hususta yazılan kitap makale ve raporları inceledim. Diğer taraftan birincil kaynak sayılabilecek, Suriyelilerin eğitimine yönelik çalışma yapan dernek ve okulları bizzat ziyaret ederek mülakat yaptım.

Bu çalışma esnasında "odak grup" diyebileceğimizi kişilerden faydalandım. Uygulamanın içinde bulunan okul yöneticileri ve kanaat önderleri ile görüştim.

Bu çalışmanın nihai bir çalışma olmayıp, üzerinde yeni çalışmaların yapılabileceği bir temel veri çalışması olmasını hedefledim.

Çalışmanın ilerleyen kısımlarında sırasıyla, Suriye’de yaşanan karışıklığa kısa değindim. Türkiye’ye gelen mülteci çocukların hukuki statüsüne değindim. Buna ilişkin mevzuatı inceledim. Problemleri tespitine gayret ettim. Çözüm önerilerimi sıraladım.

Hiç şüphesiz insan, tabiatın en değerli mahlûkatıdır. Dinine, diline, ırkına, rengine, nerele olduğuna bakılmaksızın sırf insan olması dolayısıyla asgari saygıya layıktır. Bu kapsamda ülkemizde bulunan ve halk olarak misafir olarak kabul ettiğimiz Suriyeli kardeşlerimizin problemlerine çözüm aramamız insani bir vazifedir. Osmanlı İmparatorluğunun varisi olmamız bize tarihi bir vazife de yüklüyor. Ezilen coğrafyada yaşayan insanların ülkemizi kurtuluş kapısı olarak görmesi sorumluluğumuzu bir kat daha arttırıyor. Ülkemiz mağdur ve mazlum insanların temsilcisi olması, onların hak arayışlarına öncülük etmesi, tarihi ve insani bir sorumluluk olarak görülmektedir. Toplum olarak bu sorumlulukları tam olarak yerine getirdiğimizde bölgenin en güçlü ve prestijli devleti olmamız için bir sebep yok. Bu çalışmayla bir taraftan da tarihi misyonumuzun gereğini tam olarak yapabilme arayışına hizmet etmek arayışı vardır.

SURİYE’DE YAŞANAN KARIŞIKLIKLAR

Suriye, çok çeşitli insan gruplarının yaşadığı, Ortadoğu’nun özeti diyebileceğimiz, stratejik önemi haiz bir bölgedir. Tarihi misyonu bu günkü sınırlarından çok daha büyüktür. Tarihteki Suriye tabirinin içine, bu gün bağımsız ülke olarak bilinen birçok ülke de girmektedir. Ürdün, Lübnan, Irak, İsrail gibi. Ortadoğu’ya hâkim olmanın olmazsa olmaz şartı denebilir Suriye için. "Suriye'yi kendi etki alanına çekebilen veya en azından diğer ülkelerin nüfuz alanına girmesine engel olabilen bir ülke, kendi mevkiini oldukça sağlamlaştırmış olur"¹

Osmanlı Devleti'nin parçalanmasından sonra kurulan 24 devletten biri olan Suriye İngilizlerin ve Fransızların üzerinde çokça plan yaptığı bir bölgedir.²

Suriye iç savaşı yüz binlerce insanın yaşamını yitirdiği, milyonlarca insanın yerinden edildiği, mülteci ve sığınmacı olduğu bir trajediye dönüşmüştür. Suriye İç Savaşı, Mart 2011 tarihindeki rejim aleyhtarı protestoları ile başlamıştır. Muhalifler, 15 Mart'ı 'öfke günü' ilan ederek sokağa döküldü. Çeşitli kentlerdeki protestolar haftalarca sürdü. Suriye 1980'lerden bu yana böyle bir ayaklanmaya tanıklık etmemiştir. Devlet Başkanı Beşşar Esad çeşitli reformlar açıklasa da birçoğu kâğıt üzerinde kaldı. İsyan kısa sürede silahlı ayaklanmaya ve iç savaşa dönüştü. **Aslında yaşanan tüm bu olaylar ülkede eskiden beri süregelen politik bir kutuplaşmanın sonucudur.** Şen’e göre: “*Bir istihbarat devleti olarak bilinen Suriye’de halk*

¹ Ali Poyraz GÜRİSOY, *Büyük Güçlerin Suriye Planı*, s. 9

² Mehmet SARAY, *Türkiye ve Yakın Komşuları*, s. 81

devrim öncesi on yıllar süren olağanüstü hal yasalarıyla sindirilmiştir. Birçok analizde Suriye krizi, 17 Aralık 2010 Tunus devrimi ile başlayıp Mısır, Libya ve Yemen'e sıçrayan Arap Baharı'nın bir sonucu olarak değerlendirilmektedir. Oysa bu devrimlerin her biri onlarca yıl süren baskıcı yönetimlerin bir sonucu olduğu gibi Suriye devrimi de, devrimlerin bir sonucu değil, 48 yıl süren olağanüstü hal, Hama katliamı, sosyal eşitsizlik, mezhep temelli yönetim ve bastırılmış özgürlük taleplerinin dışa vurumu olduğu düşünülebilir.³ Toplumsal ilişkilerin zayıf olduğu Suriye'de kültürel çeşitlilik aynı zamanda dış güçlerin manipülesine açık bir yapı anlamına da gelmektedir. Suriye'de, toplumsal kaynaşmanın tam olarak gerçekleşmediğini söyleyebiliriz. Yaşanan olaylar da bu tezi teyit eder niteliktedir. "Otoriterleşen Arap milliyetçiliği ve Ortadoğu'nun kötü talihi demek olan Baas"⁴ ideolojisi toplumsal yangına benzin dökmekle eş anlama gelmiştir.

Hatay problemini öne sürerek Türkiye ile ilişkileri hep kötü tutan Suriye'nin kaderi esasen Türkiye ile birlikte olmaktı. Ancak buna batılı güçler izin vermediler.⁵ Yaşanan göç belki de bu ortak kaderi hatırlatıyor. Yüz yıllarca birlikte yaşamış olan iki halk arasındaki sınırı da tamamen suni bir sınırdır. Sınır bölgesinde birçok köy ikiye ayrılmış, akraba olan insanların bir kısmı Suriye'de bir kısmı Türkiye'de kalmıştır. Bu dram filmlere konu olmuştur. Zor durumda kalan insanların öncelikle akrabalarının yanına gelmeleri anlaşılır bir durumdur.

GÖÇÜN YARATTIĞI PSİKOLOJİK TRAVMA⁶

Göç, tarih boyunca insanların yaşamlarını; ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve psikolojik yönden derinden etkilemiştir. Çoğu zaman başlangıçta hayatta kalmak için başlayan göç, zamanla hayata yeniden tutunmanın başlangıcı olmakta, yeni ufuklara yelken açmaktadır.

³ Abdülkadir ŞEN, *Yüzyılın En Uzun Tiyatrosu, Tüm Yönleriyle Suriye Devrimi*.

⁴ Tayyar ARI, *Geçmişten Günümüze Ortadoğu*, s. 134

⁵ Baskın ORAN, *Türk Dış Politikası*, s. 616

⁶ Nermin Abadan UNAT, *Bitmeyen Göç*.

Steven CASTLES ve Mark. J. MILLER *Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri*. (Çev. B. U. BAL & İ. AKBULUT).

Cemal YALÇIN (2004), *Göç Sosyolojisi*, Ankara: Anı.

İbrahim BALCIOĞLU (2007), *Sosyal ve Psikolojik Açından Göç*, İstanbul: Elit Kültür.

Ayla TUZCU –Kerime BADEMLİ, *Göçün Psikososyal Boyutu, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2014, 6(1): 56-66.

Cengiz ŞAHİN, *Yurt Dışı Göçün Bireyin Psikolojik Sağlığı Üzerindeki Etkisine İlişkin Kuramsal Bir İnceleme*, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2001, Cilt 21: Sayı: 2.

ÇAĞLAYAN Savaş, *Göç Kuralları, Göç ve Göçmen İlişkisi*. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2016 s. 67-91.

GÜLLÜPİNAR Fuat, (2012). *Göç Olgusunun Ekonomi Politikası ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme*. Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, 53-85.

Göç nedeniyle işgücü üretimi yeniden etkin hale gelir, kişilere yeni fırsatlar doğar, mesleki ve sosyal hareketlilik artar, kişiye yeteneklerini geliştirebileceği imkânlar oluşur.

Göçmenin yeni toplumla aynı dili konuşamıyor olması ciddi bir problemdir. Kültür ve kimlik farklılığı kişide özgüven problemi de oluşturabilir. Kişinin alıştığı haklardan, kurallardan uzaklaşması sosyal izolasyona da sebep olur. Belli bölgelere yığılan insanlarda gelecekle ilgili güven azalması başlar, hayal kırıklığı görülebilir. Kaybolmamak için içlerine kapanabilirler. Hatta ekonomik sebeplerle patlamaya hazır bomba gibi tehlikeli hale de gelebilirler.

Göç, kişiyi alışkanlıklarına, kültürüne yabancılaştırır. Kişi, geride bıraktığı yakınlarının yokluğu nedeniyle yalnızlaşır. Geldiği yere özlem duyar. Yaşadığı toplum içinde güvensizlik oluşur. Göçmenin geldiği toplum ile içinde bulunduğu toplum arasındaki fark onu, çelişiklere hatta psikolojik zayıflığa sevk eder. Geçimini temin edebilecek ekonomik imkâna sahip değil ise saldırganlaşır ve suç işler. Göçmenlerin bir arada yaşamaları, toplu bir yerde bulunmaları, akraba ile ilişkileri açısından olumlu iken diğer taraftan uyum ve entegrasyonu zorlaştırır.

Göçmene yardım etmek problemi çözmez. Asıl olan ona kendi ayakları üzerinde durmasını öğretmektir. İnsan onuruna yakışır bir yaşam sürme imkânı oluşturmak gerekir. Bu anlamda iş ve istihdam imkânları oluşturarak kendi geçimlerinin kendilerinin sağlaması her yönüyle olumlu bir çözüm olacaktır.

Hiç şüphesiz toplumsal düzen, aynı zamanda özgürlüklerin kısıtlanması, sınırlandırılmasını da beraberinde getirmektedir. Bunu yaparken insanımızı rencide etmemeye özel gayret göstermek gerekir.

Aşırı stresli kişi ve kişiler sağlığı ile ilgili problemler de yaşayabilirler. Bu kapsamda göçmenlere psikolojik destek verilmelidir.

Göçle birlikte yöresel ve bölgesel kültürler unutulmakta ve yok olmaktadır. Kültürel zenginlik körelmektedir. Çevre ve akraba kontrolünden çıkan fert kalabalıklar içersinde yalnızlaşmakta ve olumsuzluklara yönelim artmaktadır.

Göçle birlikte, gelir dağılımı olumsuz etkilenmektedir. Kent arazini ranta çeviren yapılar oluşmaktadır.⁷ Kent arazisi, önemli bir sermaye birikim aracı haline gelmekte, özel sektör odaklı bir kentsel dönüşüm ile kapitalist sınıf ciddi bir rant elde etmektedir.⁸

⁷ İbrahim KAYA, *Yeni Türkiye'nin Toplumsal Yapısı*. s. 80

⁸ İbrahim KAYA, a.g.e. s. 89

Radikal 5 Ekim 2013, Milliyet, 22 Şubat 2014

Göçmenlerin problemleri onları, sadece yedirmek, giyindirmek ve barındırmaktan ibaret değildir. Gelecek 50-100 yılı dikkate alan çözümle üzerinde çalışmak gerekir. Bu insanların büyük bir kısmının kalıcı olduğu gerçeğinden hareket edilmelidir. Diğer taraftan ülkesine geri dönen insanların da bizim “gönül elçilerimiz” olacağını varsayarak onları sağlıklı fertler olarak yetişmelerine ve doğru bilgilendirilmelerine özen gösterilmelidir.

Hızla küreselleşen Dünyamızda göç olgusunun bize de uzak olmadığını, her birerlerimizin “birer göçmen adayı” olduğu gerçeği ile hareket etmeli ve kendimizi o insanların yerine koymalıyız. Böyle yapılması halinde daha gerçekçi çözümler bulunacaktır.

Barışın sağlanması ve korunması bir insanlık görevidir. Bu sağlandığında daha az göçün yaşandığı bir dünya düzeni mümkün olacaktır.

SURİYE'DEN GELEN ÇOCUKLARIN TÜRKİYE'DEKİ HUKUKİ DURUMU

2011 yılı başından itibaren Türkiye'ye zorunlu göçe tabi tutulan insanların hukuki durumunu incelerken; mülteci (refugee), sığınmacı (asylum seeker), zorunlu göçmen (forced migrant) yerinden edilmiş kişi (displaced person), geçici koruma (temporary protection) kavramlarını incelemeyi gerekiyor. Suriye'den gelen insanların hangi hukuki statüde olduğunu belirledikten sonra çözümleri de bunun üzerine inşa etmek gerekir.⁹

Göçmen: Göç olgusuna çok değişik etkenlere bağlı olarak çok çeşitli başlıklara ayırmak mümkündür. Ancak, konumuz itibariyle uluslar arası göçü (international migration) üzerinde durmaktayız. Bu kapsamda, kişi ya da kişilerin buldukları ülkeden ayrılarak, yerleşmek niyetiyle başka bir ülkeye gitmesine göç, bu eylemi yapan kişi/lere de göçmen denir.¹⁰

Zorunlu Göçmen (forced migrant):Bulduğu bölge ve ülkeyi terk etmek zorunda kalan kişi ya da kişileri ifade eder.

Yerinden Edilmiş Kişi (displaced person): Buldukları topraklardan çıkarılmış kişi ya da kişileri ifade eder.

Mülteci (refugee):kaçış nedeni çok çeşitli olmakla birlikte mültecilik "katlanılmaz olan koşullardan ya da kişilerden kaçıp kurtulmak isteyen bir kişi" olarak tanımlanabilir¹¹

⁹ Bülent ÇİÇEKLİ, *Yabancılar ve Mülteci Hukuku*, Seçkin Yayınları, 6. Baskı .s. 220.

¹⁰ ÇİÇEKLİ, a.g.e., s. 201.

¹¹ ÇİÇEKLİ, a.g.e. s. 233.

İrki, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti ve siyasi görüşleri yüzünden haklı bir zulüm korkusu nedeniyle vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve söz konusu korku yüzünden, ilgili ülkenin korunmasından yararlanmak istemeyen kişi.¹²

Sığınmacı (asylum seeker): Mültecilik hakkı bekleyen, henüz mülteci statüsünü kazanamamış kişi ya da kişileri ifade eder. Buldukları ülkenin istediği evrakları tamamladıklarında, yasal koşulları yerine getirdiklerinde mülteci olacaklardır. Ancak, mültecilere uygulanan korumadan yararlanırlar.

Geçici Koruma (temporary protection): Öngörülemeyen ve ivedi nitelikteki bir durum sebebiyle baş gösteren acil akınlar sonucunda göç etmek zorunda kalan kişilerin korunmasını sağlamak üzere geliştirilmiş bir statüyü ifade etmektedir.

Hiç şüphesiz; uluslararası sözleşmeleri, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nu, ilgili yönetmelikleri dikkate alarak bir değerlendirme yapmamız gerekir.

Genel olarak göç özel olarak mültecilik, tarihin her döneminde problem olmuştur. Hukuki metin olarak 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 14. Maddesi “*Herkes zulüm karşısında başka ülkelerde sığınma talebinde bulunma ve sığınma olanağından yararlanma hakkına sahiptir.*” Hükmüne havidir. 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi’ndeki geri gönderme yasağı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 3. Maddesindeki “*hiç kimse işkence, insanlık dışı veya küçültücü muameleyle veya cezaya maruz bırakılmayacaktır*” hükmü birlikte değerlendirildiğinde; mültecilerin hayatlarını ve vücut bütünlüğünü tehlikeye sokacak bir ülkeye gönderilmemeleri gerekmektedir.¹³ Türkiye 1951 Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesini coğrafi sınır tahdidi ile kabul etmiştir. Buna göre Türkiye, sadece Avrupa’dan gelen ve mülteci tanımına uyanları mülteci saymış, diğerlerini ise şartlı mülteci kabul etmiştir. YUKK Madde 61 de bu hususu açıkça hükme bağlamıştır. Madde 62 de ise Şartlı Mülteci;

Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korunmasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız

¹² (1967 Protokolü ile değişik Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi, Md. 1A(2))

¹³ İbrahim KAYA & Esra Yılmaz EREN, *Türkiye’deki Suriyelerin Hukuki Durumu*, Rapor, SETA Yayınları 55, 1. Baskı 2015, s. 15.

kişiyeye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye’de kalmasına izin verilir.”

Şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımın açık ifadesi ile Suriye’den gelenler mülteci sayılmamaktadır. Şartlı Mülteci sayılmaktadır. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye’de kalmasına izin verilmekte ve mülteci korumasından faydalanmaktadır.

Türkiye’nin mülteci tanımına coğrafi bölge sınırlaması getirmesi, sürekli olarak toplu zorunlu göçte hedef ülke olmasından kaynaklanmaktadır. Mültecilik hukuki bir statüdür. Hükümete sorumluluk yüklemektedir.

Savaştan kaçan Suriyelilere yönelik olarak açık kapı politikası uygulayan Türkiye, ülkesini terk eden Suriyelilerin yarısından fazlasını konuk ediyor.¹⁴

Türkiye, Suriye’den gelen insanları insani gerekçelerle, hiçbir şart aramaksızın kabul etmiştir. Ancak bu kadar yüksek sayıda bir insanı barındırmak oldukça zor bir iştir. Bu zorluğun bir sebebi de Türkiye’nin uluslar arası camia içerisinde yalnız bırakılmış olmasıdır. Avrupa Birliği, Türkiye’nin yanında olacağı imajını oluşturmasına rağmen hiçbir olumlu katkı da bulunmamıştır. Uluslararası camianın, Türkiye’nin güvenli bölge ve diğer tekliflerini kabul etmemesi de göç dalgasını büyütmüş, sorunun çözümünü zorlaştırmıştır.

Suriye’den zorunlu göçte tabi tutulan insanlar, Türkiye’de insanca bir muamele görmektedirler. BM’ in Suriye Mülteci Raporuna göre ve TBMM İnsan Hakları İnceleme Raporuna göre Türkiye, Suriye’den kendisine gelen kişilere yüksek standartlarda hizmet sunmuştur. Şimdiye kadar görülmüş en iyi mülteci kamplarıdır.¹⁵ Bu insanların 6 yıldan beri ülkemizde olduğu gerçeğinden hareketle, büyük bir kısmının geri dönmeyeceği gözetilerek bir an önce hukuki statülerinin netleşmesi gerektiği de açıktır. Şartları taşıyanlara vatandaşlık da dâhil tüm imkânların kullanılarak belirsizliğin giderilmesi gerektiği ortadadır. Bu anlamda en çok eğitim çağındaki çocuk ve gençler mağdur durumdadır.

Ülkemize Suriye’deki iç çatışmalar nedeniyle toplu olarak gelen kişilerin “geçici koruma” statüsünde olduğunu ifade etmiştik. “İltica hukukunda görece bir kavram olarak tanımlanabilecek Geçici Koruma” kavramı; öngörülemez ve ivedi nitelikteki bir durum sebebiyle baş gösteren acil akınlar sonucunda göç etmek zorunda kalan kişilerin korunmasını sağlamak üzere geliştirilmiş bir statüyü ifade etmektedir.”¹⁶

¹⁴ Boğaziçi Üniversitesi Avrupa Çalışmaları Merkezi Öğrenci Formu Bülteni, Mayıs 2016, Sayı 5, s. 3

¹⁵ İbrahim KAYA & Esra Yılmaz EREN, a.g.r., s. 68

¹⁶ İbrahim KAYA & Esra Yılmaz EREN, a.g.r. s. 33.

Geçici Koruma statüsünde bulunan kişilerin hukuki hakları nelerdir sorusuna verilebilecek cevap; 1951 Cenevre Sözleşmesinde mültecilere tanınan haklara sahip olmalıdırlar, denebilir. Ancak; daha ayrıntılı düzenleme ise “AB Geçici Koruma Yönergesi”nde bulunmaktadır. AB Geçici Yönergesinin 3/2 maddesinde geçici koruma uygulanırken “*devletlerin temel hak ve özgürlüklere ve geri göndermeme konusundaki yükümlülüklerine saygı içinde hareket edecekleri*” ifade edilmiştir.¹⁷ Yönergenin 8. Maddesinde oturma izni, 12. Maddesinde çalışma hakkı, 13. Maddesinde barınma ve sağlık imkânlarından faydalanma hakkı, 14. Maddesinde eğitim hakkı düzenlenmiştir. Bu maddede 18 yaş altındakilerin eğitim hakkını zorunlu tutarken, 18 üstündekileri serbest bırakılmasını düzenlemiştir.

AB Geçici Yönergesinin 14.ve 28. Maddesinde ayrıntılı olarak eğitim hakkı düzenlenmiştir. Bu kapsamda Milli Eğitim Bakanlığı “Yabancılara Yönelik Eğitim- Öğretim Genelgesini yayınlamıştır.¹⁸

Geçici Koruma, acil bir koruma ihtiyacını karşılamaktadır. Bundan sonrasında, esasen uluslararası topluma görev düşmektedir. Külfetin paylaşılması bu kapsamda Türkiye’ye yardım edilmesi, geri dönüş ya da üçüncü ülkelere giriş imkânlarının oluşturulması sadece Türkiye’nin görevi değildir. Ayrıca, sadece Türkiye’nin başa çıkacağı bir husus da değildir.

Türkiye'deki Suriyeliler mülteci olarak değil, sığınmacı statüsündedir. Sığınmacılar, mülteciler kadar geniş haklara sahip değildir. Üçüncü bir ülkeye geçinceye kadar hakları korunur. Bu insanların büyük bir bölümü ülkemizde kalacağı düşünülerek belirsizliğe bir an önce son verilmesi hem Suriyeli sığınmacılar ve hem de ülkemiz için iyi olacaktır.

Geçici Koruma Yönetmeliği'nin 19'uncu maddesindeki ; 'Sevk merkezlerinde, geçici koruma amacıyla ülkemize gelen yabancıların kimlik tespiti ve kayıt işlemleri, Genel Müdürlük tarafından yapılır.'

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 4'üncü maddesindeki “Bu Kanun kapsamındaki hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleyle tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez”,¹⁹ hükmü gereği geçici koruma statüsünde olanlar zorla geri gönderilemezler.

¹⁷ İbrahim KAYA & Esra Yılmaz EREN, a.g.r. s. 54

¹⁸ 23.09.2014 Tarihli, 10230228/235/4145933 sayılı, 214/21 nolu Genelge.

¹⁹ 6458 sayılı Kanununun 4'üncü maddesi

Geçici Koruma Yönetmeliği'nin 'Altıncı Bölümünde' Geçici Korunanlara Sağlanacak Hizmetler' düzenlenmiş olup, 26'ncı maddesinde; ' Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılara; sağlık, eğitim, iş piyasasına erişim, sosyal yardım ve hizmetler ile tercümanlık ve benzeri hizmetler sağlanabilir.' hükmü yer almakta olup, Madde metninde “haklar” yerine sunulacak “hizmetler”den bahsedilmesi, Suriyeli Geçici korunanların sayının çokluğu sebebiyle, mutlak haklar sağlamak devlet açısından mümkün olmayabileceğinden²⁰, yerinde olmuştur. Geçici koruma statüsünde olanlar Geçici Koruma Yönetmeliği'nin 27'inci maddesinde sağlık, 28'inci maddesinde eğitim, 29'uncu maddesinde iş piyasasına erişim hizmetlerinden faydalanmalarına ilişkin usul ve esaslar ayrıntılı şekilde düzenlenmektedir.

SURİYELİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİNE İLİŞKİN İÇ MEVZUAT

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu²¹, Geçici Koruma Yönetmeliği²²

1- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

“Uluslararası Koruma Çeşitleri, Uluslararası Korumanın Haricinde Tutulma

Mülteci

MADDE 61 - (1) Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir.

Şartlı mülteci

²⁰ Kemal KİRİŞÇİ, İngilizceden Çeviren Sema KARACA, 'Misafirliğin Ötesine Geçerken Türkiye'nin 'Suriyeli Mülteciler' Sınarı', Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu & Brookings Enstitüsü, Haziran 2014.

²¹ YABANCILAR VE ULUSLARARASI KORUMA KANUNU (*)

Kanun No: 6458, Kabul Tarihi: 28 Mart 2013

Resmi Gazete ile Neşir ve İlânı: 11 Nisan 2013 - Sayı: 28615

²² GEÇİCİ KORUMA YÖNETMELİĞİ

Bakanlar Kurulu Karar Numarası ve Tarihi: 2014/6883 - 13.10.2014

Dayandığı Kanun Numarası ve Tarihi: 6458 - 4.4.2013

Resmi Gazete ile Neşir ve İlânı: 22 Ekim 2014 - Sayı: 29153

MADDE 62 - (1) Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye’de kalmasına izin verilir.

İkincil koruma

MADDE 63 - (1) Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde;

a) Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek,

b) İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak,

c) Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak,

olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verilir.

Uluslararası korumanın haricinde tutulma

MADDE 64 - (1) Başvuru sahibi;

a) Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği dışında, diğer bir Birleşmiş Milletler organı veya örgütünden hâlen koruma veya yardım görüyorsa,

b) İkamet ettiği ülke yetkili makamlarınca, o ülke vatandaşlarının sahip buldukları hak ve yükümlülüklerle sahip olarak tanınıyorsa,

c) Sözleşmenin 1 inci maddesinin (F) fıkrasında belirtilen fiillerden suçlu olduğuna dair ciddi kanaat varsa,

uluslararası korumadan hariçte tutulur.

(2) Birinci fıkranın (a) bendine giren bir kişi hakkındaki koruma veya yardım herhangi bir nedenle sona erdiği zaman, bu kişilerin konumları Birleşmiş Milletler Genel Kuru-

lunda alınan kararlara istinaden kesin bir çözüme kavuşturulmadığı takdirde, bu kişiler bu Kanunun sağladığı korumadan yararlanabilir.

(3) Başvuru sahibinin, uluslararası koruma başvurusu yapmadan önce, Türkiye dışında hangi saikle olursa olsun zalimce eylemler yaptığını düşündürecek nedenler varsa birinci fıkranın (c) bendi kapsamında değerlendirme yapılır.

(4) Birinci fıkranın (c) bendi ile üçüncü fıkrafta belirtilen suç ya da fiillerin işlenmesine iştirak eden veya bu fiillerin işlenmesini tahrik eden kişi uluslararası korumadan hariçte tutulur.

(5) Birinci fıkranın (c) bendi ile üçüncü ve dördüncü fıkralardaki durumlara ek olarak; kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehlike oluşturduğuna dair ciddi emareler bulunan yabancı veya vatansız kişi ile birinci fıkranın (c) bendi kapsamında olmayan, fakat Türkiye’de işlenmesi hâlinde hapis cezası verilmesini gerektiren suç veya suçları daha önce işleyen ve sadece bu suçun cezasını çekmemek için menşe veya ikamet ülkesini terk eden yabancı veya vatansız kişi, ikincil korumadan hariçte tutulur.

(6) Başvuru sahibinin uluslararası korumadan hariçte tutulması, hariçte tutma nedenlerinden herhangi birinin diğer aile üyeleri için oluşmaması şartıyla, başvuru sahibinin aile üyelerinin de hariçte tutulmasını gerektirmez.”

2- Geçici Koruma Yönetmeliği

“Eğitim hizmetleri

MADDE 28- (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancıların eğitim faaliyetleri, geçici barınma merkezlerinin içinde ve dışında Millî Eğitim Bakanlığının kontrolünde ve sorumluluğunda yürütülür. Bu kapsamda;

54-66 aylık çocuklar öncelikli olmak üzere okul öncesi eğitim çağındaki 36-66 aylık çocuklara, okul öncesi eğitim hizmeti verilebilir.

İlköğretim ve ortaöğretim çağındakilerin eğitim ve öğretim faaliyetleri, Millî Eğitim Bakanlığının ilgili mevzuatı çerçevesinde yürütülür.

Her yaş grubuna yönelik dil eğitimi, meslek edindirme, beceri ve hobi kursları talebe bağlı olarak düzenlenebilir.

(2) Geçici korunanların ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimleriyle ilgili usul ve esaslar Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından belirlenir.

(3) Bu Yönetmelik kapsamında ülkemizde eğitim alan yabancılara, aldıkları eğitimin içeriğini ve süresini gösteren belge verilir. Farklı müfredatta eğitim alınmış ve belgelendirme yapılmış ise bu belgeler, Millî Eğitim Bakanlığı veya Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının ilgili birimleri tarafından değerlendirilir ve uygun bulunan seviyelere denklikleri yapılır.

(4) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancıların eğitim faaliyetleriyle ilgili diğer usul ve esaslar, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenir.”

3-Millî Eğitim Bakanlığının 2014/21 nolu Genelgesi²³

4- Diğer Millî Eğitim mevzuatı:

- a) 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu,
- b) 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu,
- c) 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu,
- ç) 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu,
- d) Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği,
- e) Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği,
- f) Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği,
- g) Millî Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği,
- ğ) Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği,
- h) Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği,
- ı) Millî Eğitim Bakanlığı Denklik Yönetmeliği,
- i) Göçmen İşçi Çocukların Eğitimine İlişkin Yönetmelik,
- j) Denklik İşlemleri Kılavuzu 2011,
- k) Millî Eğitim Bakanlığı Açık Öğretim Ortaokulu Yönetmeliği,
- l) Millî Eğitim Bakanlığı Açık Öğretim Lisesi Yönetmeliği,
- m) Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî Açık Öğretim Lisesi Yönetmeliği,
- n) Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî ve Teknik Açık Öğretim Lisesi Yönetmeliği,

²³ 23.09.2014 Tarihli, 10230228/235/4145933 sayılı, 214/21 nolu Genelge.

- o) Halk Eğilimi Faaliyetlerinin Uygulanmasına Dair Yönerge,
ö) 2010/48 sayılı “Yabancı Uyruklu Öğrenciler” Genelgesi.

UYGULAMADA YAŞANAN PROBLERLER

Bu bölümdeki tespitleri yerinde yapmak üzere, Suriye Eğitim Derneği²⁴ başkanı ile görüşüm. Dernek Başkanı Abdülkadir GÖÇER şu bilgileri aktardı:

- 1- Türkiye de okul çağında bilebildiğimiz 980.000 çocuk bulunmaktadır. Bunun ancak 400.000 kadarı eğitim alabiliyor. Geri kalan 580.000 eğitim alamıyor. İstanbul’da okula devam eden öğrenci sayısı 120.000. Okula devam edemeyen öğrenci sayısı ise 85.000 kişidir.
- 2- Milli Eğitim Bakanlığının normal okullarına gidenlere Türkçe ders veriliyor. Geçici eğitim merkezlerinde ise Arapça eğitim veriliyor.
- 3- Türkçe eğitim verilen okullarda uyumsuzluk oluşuyor. Aileler, çocuklarını geçici eğitim merkezlerine gönderinceye kadar okula göndermiyorlar.
- 4- Normal okullarda çocuklar arasında ve çocukla öğretmen arasında problemler ortaya çıkıyor. Direk normal okullara kaydetme yerine kademeli bir geçiş gerekiyor.
- 5- Geçici eğitim merkezleri yeterli değil. Örneğin şu anda Sarıyer’de 300 öğrenci okul olmadığı için okula gidemiyor.
- 6- Suriyeli öğretmen problemi çekilmiyor.
- 7- Okul müdür ve idarecilerinin de Suriyeli olması gerekiyor.
- 8- Çocukların okula devamı takip edilmediğinden bir süre sonra çocuk okula devam etmiyor.
- 9- Okullarda 15 saat Türkçe, 15 saat diğer tüm dersler için ayrılmıştır. Bu durum eğitim kalitesini düşürüyor. Ders saati yeterli değil.
- 10- Özel okullar oldukça pahalı ve ailelerin çoğu ücreti ödeyemediği için çocuklarını okula gönderemiyor.
- 11- Birçok aile servis paralarını karşılamıyor. Bu nedenle de eğitimine devam edemeyen çocuklar var.
- 12- Eğitimi eksik kalan çocuklar ilerde bu toplumun başına sıkıntı açabilir.

²⁴ Suriye Eğitim Derneği, Fevzipaşa Caddesi, Ocaklı Sok. No:9/1 Fatih/İST adresinde. Dernekte şu an 10 profesyonel personel çalışıyor. Eğitim konusunda faaliyet gösteriyorlar. Milli Eğitim Bakanlığı eğitimi devralıncaya kadar çok yoğun bir çalışma var iken, şu anda bu çalışma azalmış ve 10 kişi ile ihtiyaca cevap verebilecekleri seviyeye gelmiş.

Dernek bünyesinde 358 okul bulunmaktadır.

Dernek 15 milyon kitap bastırarak okullara dağıtmıştır.

- 13- 2015-2016 yılında lise diploması problemi sınavla çözülebildi. 2017 de halk Eğitiminden 2 ders alanlar açık lise diploması alabilecekler. Bu iyi bir gelişmedir.
- 14- Geçici Eğitim Merkezlerin bu dönem sona ereceği söylendi. Ancak bu merkezlerin çocukların normal okullara kazandırılmasına kadar devam etmesi gerekir.
- 15- Çocukları okula göndermeyenlerin kolluk gücü ile takibi gerekiyor.
- 16- Okula uzak yerlerde oturan çocuklar için, destek gerekiyor.
- 17- Milli Eğitim Bakanlığı, Suriyeli çocukların eğitimi için ciddi emek ve mesai harcamaktadır. Bu durum, Suriyeliler için çalışan STK'ların işini büyük oranda kolaylaştırmış ve azaltmıştır.

Hem çocuklar ve hem de diğer mülteciler açısından yaşanan diğer problemleri şöyle özetleyebiliriz:

- 18- Bürokratik engeller ve kurumlar arasındaki koordinasyon eksikliği yaşanmaktadır. Sığınmacılardan istenen evraklardan birine sahip olmak için, eksik olan evrakı almak için de bu evrakın (eksik evrakın) varlığını aradığı olaylar yaşanmaktadır.
- 19- İşsizlik ve kötü yaşam koşulları ciddi bir sıkıntı olarak devam etmektedir. Çalışmak isteyenler iş bulmakta zorlanmaktadırlar. Çalışanların da bir kısmı sömürülmektedir. Diğer işçilere göre daha az ücretle ve sosyal güvenceden yoksun olarak çalıştırılmaktadırlar.
- 20- Psikolojik baskı hissi. Göçmenler, başka bir ülkede bulunmaları, kendi bölgelerinden ayrılmış olmanın sıkıntısını yaşamaktadırlar.
- 21- Türkiye'deki sığınmacılar arasında bulunan çocuklardan yarısından daha azı okullara gitmektedir. Bu durum gelecek açısından sıkıntılı bir sürecin habercisidir.
- 22- Suriyeli çocuklar Milli Eğitim Bakanlığının denetimi altındaki Geçici Eğitim Merkezlerine" kaydolabiliyorlar. Ancak, buraların da sayısı sınırlı olup ihtiyacı karşılamamaktadır.
- 23- İletişim hususunda dil problemi çok ciddi bir sıkıntı olmaktadır.
- 24- Sosyal gerilimi hafifletmek için STK'lara çok iş düşmektedir. Her iki tarafı da anlayacak ve resmi kurumlar önünde Suriyelerin meramını anlatacak bir sorumluluk onları beklemektedir.
- 25- Suriyelilerle ilgilenen aktörler arasındaki koordinasyon eksikliği ciddi bir problemdir.
- 26- Türkiye Hükümeti, sığınmacılar konusunda her ne kadar cömert davransa da eğitime erişim hakkı konusunda ihtiyacı karşılayamamaktadır.

- 27- Türkçe eğitim yapan okullara devam eden Suriyeli çocuklar dil ve sosyal yapı uyumsuzluğu yaşıyor. Kısa sürede de okuldan ayrılmak zorunda kalıyor.
- 28- Eğitim imkânı bulamayan Suriyeli gençler "kayıp kuşak" oluşturacaktır.
- 29- Eğitim almayan gençlerin terör örgütlerinin ağına düşmesi daha kolaydır. Bu husustaki risk göz ardı edilmemelidir. Devletin ilgili kurumları buna yönelik tedbirler almalıdır.
- 30- Eğitimdeki problemlerden biri de, Suriyeli çocukların Suriye'ye dönecekleri var sayılarak mı yoksa Türkiye'de kalacakları düşünülerek mi eğitilecekleridir. Türkiye'de kalacakları Türk Eğitim Sistemine göre eğitim almalılar. Yok, geri dönecek iseler Suriye eğitim sistemine göre eğitilmeliler. Eğitim kitapları yeterli değildir. Şu anda Esad Yönetiminin hazırladığı kitaplar içindeki rejimi öven ifadeler çıkarılarak hazırlanan kitaplar üzerinden eğitim verilmektedir.
- 31- Suriye'de eğitim karma değil. Aileler ve çocuklar buna alışmışlar. Türkiye'de karma eğitime giden çocuklar zorluk yaşıyorlar.
- 32- Eğitim dilinin Arapça olması talep ediliyor. Geçici Merkezlerinde eğitim dili Arapçadır. Ancak, diğer okullarda Türkçedir. Milli Eğitim Bakanlığı 2017 yılı sonu itibarıyla Geçici Eğitim Merkezlerinin kaldıracağını, Suriyelilerin de normal okullara gideceğini açıkladı. Bu durum da birçok öğrenci okulu bırakacaktır.
- 33- Diğer taraftan Arapça eğitim verilmesi, Kürtçe eğitim taleplerini de gündeme getirecek ve Hükümeti zor durumda bırakacaktır. Hükümet iki yüzlülükle suçlanacaktır. Bu da işin başka bir zorluğudur.
- 34- Kayıp nesil oluşmaması için eğitimin aksatılmaması gerekiyor.

Başakşehir Güverçintepe Anadolu Meslek Lisesi bünyesinde Geçici Eğitim Merkezi olarak eğitim gören Suriyeli öğrencileri ve okul idaresi ile 02.05.2017 tarihinde mülakat yaptım.²⁵ Okul Müdürü sıkıntılarını şu şekilde sıraladı:

1. Öğrenciler servis ya da otobüs parası bulamadığı için okula gelmiyor. Maddi durumu zayıf olan öğrencilerin İETT otobüslerine ücretsiz binmesi problemi çözecektir.
2. Sağlık taraması yapılamasına ihtiyaç var.
3. Çocukları teşvik edici ödülleri almaya maddi imkânlarımız yok.

²⁵ Okul, Başakşehir Güverçintepe Anadolu Meslek Lisesidir. Okulda Suriyeli çocuklardan sorumlu Müdür Muhammed Macid KIŞIN, 0538 747 11 02'in verdiği bilgiye göre okullarında 730 ilköğretim öğrencisi bulunmaktadır. 40 Suriyeli öğretmen hizmet vermektedir. Cıvarda tahmini olarak 150 kadar öğrenci öğrenimine maddi imkânsızlıklar nedeniyle devam etmemektedir. Başakşehir ilçesinde 4 adet Suriyelilere eğitim veren okul olduğu bilgisini paylaştı.

4. Çocukların bir kısmı ailelerine maddi katkıda bulunmak için yarım gün okula geliyor, yarım gün çalışıyor. Bir kısmı da hiç gelmiyor. Bu durumda olan ailelere yardımcı olunmalıdır.
5. Geçici Eğitim Merkezleri bir süre daha devam etmeli. Milli Eğitim okullarına kademe bir geçiş sağlanmalıdır. Hatta seviye tespit sınavı ile Milli Eğitim okullarına alınmalıdır. Türkçesi zayıf olanlar bir süre daha Geçici Eğitim merkezlerinde eğitimlerine devam etmelidir.
6. Çocukların anadilleri olan Arapçaya da ağırlık verilmelidir.
7. Eğitim için kullanılacak kitaplar eksik ve yetersizdir. Bu hususta bir çalışma gerekmektedir.
8. Öğretmenlerin maddi imkânları iyileştirilmeli, indirimli yolculuktan Suriyeli öğretmenler de yararlandırılmalıdır.
9. Çocukları motive edici Şehiriçi kültür gezileri yapılmamıza fırsat verilmelidir.

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- Göçün tarihi bir vakıa olduğunu kabul ederek işe başlamalıyız.
- Çözüm önerilerini aileleri de dikkate alarak yapma zorunluluğu bulunmaktadır. Ailelerin problemlerine çözüm getirmeden çocukların ve öğrencilerin problemlerini çözmek mümkün değildir.
- Geçmiş dönemlerde yaşanan göç olgularına bakarak göçmenlerin (mülteci/sığınmacıların) büyük bir kısmının geri dönmeyeceği gerçeğinden hareket edilmelidir. Bu kapsamda kalıcı ve uzun vadeli çözümler üzerinde durulmalıdır.
- Türk toplumunun, Suriyelerin geri gitmeyeceği gerçeğini kabule yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Esasen bu konuda ciddi bir problem bulunmamaktadır. Zira Türk toplumu misafirperverdir. Muhacirlere karşı ensarca davranma erdemine sahiptir. Civar ülkelerdeki yönetimin zulmünden kaçan sok sayıda göçe ev sahipliği tecrübesi vardır. Buna rağmen olası taşkınlıkların önüne geçmek için bir çalışma yapılması gereklidir.
- Öncelikle çocuklardan başlamak üzere Suriyelilerin Türk toplumuna hızlı entegrasyonunu sağlamaya yönelik çalışmalara hız verilmelidir.
- Suriyelilerin Türk Vatandaşlığına geçmeleri ile ilgili çalışmalara hız verilmeli, vatandaşlık şartları yeniden gözden geçirilmelidir. Kanunlarda gerekli güncellemeler yapılmalıdır.

- Göç İdaresi Genel Müdürlüğündeki çalışmalar sürekli mercek altında tutularak, bürokratik engellerin hızla aşılması sağlanmalıdır.
- Geri gönderme teşvik edilmeli, alt yapı hazırlanmalıdır.
- Suriyelilerin iş gücüne kazandırılması için meslek edindirme kursları açılmalı, yetenekliler ivedi olarak çalışabilecekleri ortama kavuşturulmalıdır.
- Çocuk ve kadınların istismarını önleyecek tedbirler alınmalıdır.
- Okul çağındaki çocukların topluma entegrasyonu için geniş kapsamlı bir çalışma ve raporlama yapılmalı. Rapor doğrultusunda eksiklikler hızla giderilmelidir.
- Türkçenin yanında, anadillerinin de geliştirilmesine özen gösteren bir eğitim programı uygulanmalıdır.
- Türk halkının fedakârlıklarının uluslar arası alanda tanıtımının iyi yapılması ve destek alınması için daha fazla gayret gerekir.
- Suriyelileri kabul eden devletler arasında yardımlaşma ve iş birliği yoluna gidilmelidir. Tecrübe aktarımı yapılmalı, uluslar arası kamuoyu oluşturulmaya çalışılmalıdır.
- AB ülkelerine sığınmaya çalışanların geri kabulleri yapılmamalıdır. Avrupa devletlerinin daha fazla mülteciyi kabulüne çalışılmalıdır.
- Türk ve Uluslar arası STK'lardan daha çok destek almaya gayret etmek gerekir.²⁶
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bünyesinde, göç mülteci ve iltica alanında çalışacak personelin istihdamı ve eğitimlerinin sağlanması sağlanmalıdır.
- Resmi, tüzel ve özel kişilerin göç, mülteci, vatandaşlık konularındaki sorularına cevap verebilecek bir danışma kurulu oluşturulmalı. Bu kurul süreci hızlandırmak adına çözüm öneri ve tavsiyelerinde bulunmalıdır.²⁷
- Göçün durması için temel çözümün Esed Yönetiminin zulmüne son vermek olduğu bilinciyle, Esed Yönetimine karşı yaptırım konusunda uluslar arası toplumu bilinçlendirip yaptırım uygulanmalıdır. Esed yönetiminin görevine son vermek için uluslararası askeri güç kullanılmalıdır.

²⁶ Kemal KİRİŞÇİ, a.g.m. s. 52

²⁷ Tansu GÜLEÇ, Tasarım Akademisi Dergisi, Temmuz 2015, Sayfa: 93

SONUÇ

Göç insanlık tarihi kadar eski bir olgudur.

Yaşadığımız coğrafya, stratejik önemi gereği, emperyalist güçlerin ilgi odağı olmuştur. Anadolu coğrafyası üzerinde uzaktan yakından birçok ülke hesap yapmakta, oyun kurucu olarak sahnede yer almaktadır. Doğudan batıya, kuzeyden güneye kadar birçok komşumuzun ülkemiz üzerinde gelecek tasavvurları olduğu gibi, uzakta olan gelişmiş ülkelerinde coğrafyamızda hesapları vardır. Bu nedenle her birimiz göçmen adayı sayılabiliriz. Bu nedenle de ülkemizde bulunan göçmenlere bize yakışır şekilde davranmamız insanlık görevimizdir. Bu görev herkesten çok bize düşmektedir. Zira bizim bu insanlarla tarih birliğimiz, din birliğimiz, kültür ve medeniyet birliğimiz, hâsılı kader birliğimiz vardır.

Türkiye’de bulunan Suriyeli çocukların eğitilmesi bizim çocuklarımızın eğitilmesi ile aynı öneme sahiptir. Zira bu insanlar ülkelere geri dönmez ise bu ülkenin insanı olarak yaşayacaklardır. Şayet ülkelere dönerler ise, her bireri Türkiye’nin gönül elçisi olarak iki toplumun kaynaşmasını sağlayacaklardır. Gelecekte yaşanması muhtemel zulme karşı en büyük destekleyicilerimiz, kardeşlerimiz olacaktır.

Ülkemizin Suriyelilerle ilgili gösterdiği fedakârlık tüm mazlum milletlerin ve Müslüman coğrafyanın takdirini kazanmıştır. Ülkemizin aleyhinde yoğun bir şekilde yapılan menfi propagandalardan sonra gerçekleri ifadeden ibaret olacak müspet tanıtımlara da ihtiyacımız var. Suriyelilerle ilgili yaptıklarımız bu kapsamda değerlendirilecek olumlu faaliyetlerimizdir.

Çocuk ve gençlerin eğitime yönelik çalışmaları yaparken, uygulamanın içerisinde bulunan STK, okul idarecileri ve öğretmenlerin görüş ve önerilerini dikkate almakta fayda vardır.

En iyi yatırım, en karlı yatırım insana yapılan yatırımdır. İnsana yapılacak yatırım her zaman azdır. Suriyeli mülteci çocukların eğitimi için yapacağımız yatırım da en karlı yatırım olacaktır. Kim bilir tarihimizde Balkan kökenli Paşa ve Sadrazamlarımız olduğu gibi, Suriyeli siyasetçilerimiz, bilim adamlarımız olur. Bu ülkeyi kendi ülkesi görüp hizmet edecek insanların çıkması hedeflenmelidir.

Ülkemizin tanıtımını çok iyi yaptığımız söylenemez. Suriyeli gençleri eğiterek yapacağımız çalışma, aynı zamanda tanıtımdaki eksikliğimizi de telafi edebilir. Esasen insanımız, krizleri fırsata çevirme konusunda maharetlidir. Umulur ki bu kriz de ülkemiz ve Suriyeli çocuklar için fırsata dönüşsün.

KAYNAKÇA

- ABADAN, Unat, Nermin; (2006). Bitmeyen Göç. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. 2017.
- ARI, Tayyar; Geçmişten Günümüze Ortadoğu, Dora Yayınları, 6. Baskı, İst. 2014.
- BALCIOĞLU, İbrahim; Sosyal ve Psikolojik Açıdan Göç, İstanbul: 2007, Elit Kültür.
- BAZIN, Marcel, Türkiye Coğrafyası, İletişim Yayınları, İst. 2015.
- CASTLES, Steven ve MARK. J. Miller; Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri. (Çev. B. U. Bal & İ. Akbulut), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi. 2008
- ÇAĞLAYAN, Savaş (2016). "Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi". Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5: 67-91.
- ÇİÇEKLİ, Bülent, Yabancılar ve Mülteci Hukuk, Seçkin Yayınları, 6. Baskı. Ankara, 2014.
- GÜLEÇ Tansu, Tasarım Akademisi Dergisi, Temmuz 2015.
- GÜLLÜPİNAR, Fuat. (2012). "Göç Olgusunun Ekonomi Politikası ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme". Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, 53-85. <http://yusbed.yalova.edu.tr/article/view/5000001702>
- GÜRSOY, Doc. Dr. Ali Poyraz, Büyük Güçlerin Suriye Planı, Kripto Yayınları, 2016.
- KAYA, İbrahim; Yeni Türkiye'nin Toplumsal Yapısı, İmge Kitabevi Yayınları, 2016.
- KAYA, İbrahim & YILMAZ EREN, Esra, Türkiye'deki Suriyeli Hukuki Durumu, Rapor, SETA Yayınları 55, 1. Baskı 2015.
- KİRİŞÇİ Kemal, İngilizceden Çeviren KARACA Sema, 'Misafirliğin Ötesine Geçerken Türkiye'nin 'Suriyeli Mülteciler' Sınavı', Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu&Brokkings Enstitüsü, Haziran 2014.
- ORAN, Baskın, Türk Dış Politikası, İletişim Yayınları, İst. 2015.
- Osmanlı'dan İki binli Yıllara Türkiye'nin Politik Tarihi, Savaş Yayınevi, 2009.
- OY, Osman; Kentsel Dönüşüm Kapsamında Rezerv Yapı Alanı, İst. Beta Yayınları, 2. Baskı.
- SANDER, Oral, Siyasi Tarih, İmge Kitabevi Yayınları, İst. 23. Baskı.
- SARAY, Mehmet, Türkiye ve Yakın Komşuları, Atatürk Araştırma Merkezi, 2010.

- ŞAHİN, Cengiz; “Yurt Dışı Göçün Bireyin Psikolojik Sağlığı Üzerindeki Etkisine İlişkin Kuramsal Bir İnceleme”, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2001, Cilt 21: Sayı : 2.
- ŞEN, Abdülkadir, Yüzyılın En Uzun Tiyatrosu, Tüm Yönleriyle Suriye Devrimi, Yapı-Bozum Yayınları. 2016.
- TUZCU, Ayla - BADEMLİ, Kerime; (2014) “Göçün Psikososyal Boyutu”. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, S. 56-66. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pgy/issue/11147/133322>
- YALÇIN, Cemal; Göç Sosyolojisi, Ankara: Anı Yayıncılık, 2004.